

|સાર્થ શિવતાણ્ડવ સ્તોત્રમ્ ||, ||શ્રીગણેશાય નમઃ ||, ||૧||, ,

જટાટવીગલજ્જલપ્રવાહપાવિતસ્થલે-

ગલેડવલમ્બ્ય લમ્બિતાં ભુજઙ્ગતુઙ્ગમાલિકામ્ ।

ડમડુમડુમડુમન્નિનાદવડુમર્વયં

ચકાર ચ્ચન્ડતાણ્ડવં તનોતુ નઃ શિવઃ શિવમ્ ॥ ૧ ॥

From the matted hair like a deep forest, cascades the sacred water of Ganges River which sanctifies this holy place. Supported by his neck, the great snake hangs like a lofty garland. The Damru weaves the sound of Damad. Damad, Damad, Damad and on that continuous beat Shiv performs a passionate Tandav dance. May the vibrations of Tandav extend to us O Lord Shiva! [1]

ગાઢા જંગલ જેવી જટામાંથી વહેતી પવિત્ર ગંગા નદીનું જળ તે પાવન સ્થળને પવિત્ર કરે છે. જેના ગળાના આધારે ફણીધર માળાની જેમ લટકે છે તેનાં ડમરૂનો દમત દમત દમતનો નાદ ગુંજે છે જેના તાલ પર તે શિવ ઉદ્દામ તાંડવ કરે છે. હે શિવ! તમારા તાંડવના સ્પંદનો અમારી તરફ પહોંચે. [1]

જટાકટાહસમ્મ્રમમ્મ્રમન્નિલિમ્પનિર્ઝરી-

વિલોલવીચિવલ્લરીવિરાજમાનમૂર્ધનિ ।

ધગદ્ધગદ્ધગજ્જલલ્લલાટપટ્ટપાવકે

કિશોરચન્દ્રશેખરે રતિઃ પ્રતિક્ષણં મમ ॥ ૨ ॥

The Ganges River, contained within the caldron of matted hair on the head is also whirling with the whirling of the head. The strands of the matted hair, present on the forehead and resembling large creepers, are also waving wildly and the surface of the wide forehead is shining. The Young Crescent Moon on the head fills every moment of mine with joy. [2]

જટામાં રહેલી ગંગા નદી શિવજીના મસ્તકની સાથે ગોળ ગોળ ફરે છે. શિવજીનું કપાળ ઝગમગ થાય છે અને કપાળ પર રહેલી મોટા વેલા જેવી લટો પણ બેકાબૂ બનીને આમતેમ લહેરાય છે. શિવજીના મસ્તક પર રહેલો બાલચંદ્ર મનને પ્રફૂલિત કરે છે.[2]

ધરાધરેન્દ્રનન્દિનીવિલાસબન્ધુબન્ધુર-

સ્ફુરદ્વિગન્તસન્તતિપ્રમોદમાનમાનસે ।

કૃપાકટાક્ષધોરણીનિરુદ્ધદુર્ધરાપદિ

ઋચ્ચિદ્વિગમ્બરે મનો વિનોદમેતુ વસ્તુનિ ॥ ૩ ॥

The Lord of the Earth and his dearest consort, - the daughter of the Mountain- joins the dance, their beautiful dance sets the horizon aglow and fills the minds of the progeny with pleasure. His compassionate glance immediately neutralises obstacles and danger. Sometimes desirous of bliss, he dances this Tandav stark naked. [3]

આ ધરાના ઘણી સાથે પર્વતરાજની દીકરી, એમની વહાલી પત્ની, તાંડવ નૃત્યમાં જોડાય છે. તેમનું સુંદર નૃત્ય ક્ષિતિજને ઝગમગતું કરી દે છે અને સૌના મનને આનંદથી ભરી દે છે. તેમની દયાદૃષ્ટિથી સત્વર બધા જ દુઃખો અને અંતરાયો નાશ પામે છે. કોઈક વાર સ્વર્ગસુખ પામવા માટે તેઓ દિગંબર અવસ્થામાં જ નૃત્ય કરે છે.[3]

જટાભુજઙ્ગપિઙ્ગલસ્ફુરત્કળામણિપ્રભા-

કદમ્બકુઙ્કુમદ્રવપ્રલિપ્તદિગ્વધૂમુખે ।

મદાન્ધસિન્ધુરસ્ફુરત્ત્વગુત્તરીયમેદુરે

મનો વિનોદમદ્ભુતં વિભર્તુ ભૂતભર્તરિ ॥ ૪ ॥

The jewel on the hanging head of the yellowish red snake is illuminating the face of the maintainer like a newly-wed bride's face smeared with turmeric and vermilion, the upper garment of soft skin of an infatuated elephant is visibly throbbing and delighting the amazing upholder. This amazing act of the sustainer delights my mind. [4]

પીળાશ પડતા લાલ ફણીધરનાં મસ્તક પર રહેલા નાગમણીનો પ્રકાશ શિવજીના ચહેરાને પ્રકાશિત કરે છે. તેમનો ચહેરો સૂર્યોદય સમયે ઉગતો દિવસ હોય તેવો, નવવધુનાં હળદર અને કંકુથી લીંપેલા ચહેરા જેવો લાગે છે, ઉન્મત્ત હાથીનાં સુંવાળા ચર્મથી બનેલું ઉપવસ્ત્ર સ્ફુરણ પામે છે જે શિવજીને આનંદ આપે છે અને શિવને આશ્ચર્યચકિત કરે છે. તેમની આ લીલા જોઈને મારું મન પ્રકુલિત થાય છે.[4]

સહસ્રલોચનપ્રભૃત્યશેષલેખશેખર-

પ્રસૂનધૂલિધોરણી વિધૂસરાઙ્ગિપીઠભૂઃ ।

ભુજઙ્ગરાજમાલયા નિબદ્ધજાટજૂટક

શ્રિયૈ ચિરાય જાયતાં ચકોરબન્ધુશેખરઃ ॥ ૫ ॥

The thousand eyed and others are forming an uninterrupted line of heads like flowers which is the basis on the earth of dust covered feet. His matted hair and bound strands are graced by the garland of the King of Snakes. The beauty and auspiciousness of the sustainer is enhanced. The friendship of the Moon on the head with the bird Chakor may last forever. [5]

સહસ્ર લોચનધારી અને અન્યો એક અતુટ રેખા રચે છે જે ફૂલોની માળા જેવી છે જે પૃથ્વી પર ધૂળથી ખરડેયાલે પગનો મુખ્ય આધાર છે. તેની જટા અને બાંધેલી લટો ભુજંગરાજની માળાથી કલ્યાણકારી બને છે અને શ્રેયસ્કર શિવની સુંદરતા વધારે છે. મસ્તક ઉપર રહેલા ચંદ્રની ચકોર સાથે મિત્રતા સદા રહેશે.

[5]

લલાટચત્વરજ્વલદ્ધનઙ્ગયસ્ફુલિઙ્ગમા-

નિપીતપન્નસાયકં નમન્નિલિમ્પનાયકમ્ ।

સુધામયૂંલેખયા વિરાજમાનશેખરં

મહાકપાલિસમ્પદેશિરોજટાલમસ્તુ નઃ ॥ ૬ ॥

His forehead is like a blazing altar. The forehead of The Conqueror of Wealth is constantly emitting sparks and the fire imbibed in the head spreads out. Bowing supernatural beings prostrate before The Leader of the Gods, May the nectar, the ray of light, present on the head of The Greatest of Kaapaalis Lord Shiva, who has accomplished prosperity and which is contained in matted locks on the head, reach to us. [6]

તેમનું કપાળ ઝળહળતી વેદી જેવું છે, લક્ષ્મી પર વિજય મેળવનારનાં કપાળમાંથી તણખા સતત ઝરે છે. મસ્તકમાં રહેલી અગ્નિ ફેલાય છે. સર્વે દેવો દેવોના દેવને પ્રણામ કરે છે. મહાન કપાલી શિવજી, જેઓએ લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરી છે અને જે તેની મસ્તકની જટામાં વસે છે, તે મસ્તકમાં રહેલી અમૃતધારનું કિરણ અમને પહોંચે. [6]

કરાલભાલપટ્ટિકાધગદ્ધગદ્ધગજ્વલદ્

ધનઙ્ગયાહુતીકૃતપ્રચ્છન્ડપન્નસાયકે ।

ધરાધરેન્દ્રનન્દિનીકુચાગ્રચિત્રપત્રક

પ્રકલ્પનૈકશિલ્પિનિ ત્રિલોચને રતિર્મમ ॥ ૭ ॥

The formidable sheen of the Surface of His Forehead is burning with the sound - Dhagad, Dhagad, Dhagad, Dhagad O conqueror of wealth, the one and only three eyed artist, you are ready to perform the oblation of fire of five arrows which are ready to be discharged by raising the Mountain king's daughter (Ganga the river) with a conspicuous nipple ready to draw figures on the Earth. This delights my heart. [7]

ધગ ધગ ધગ ધગ સાથે કપાળમાંથી નીકળતી તે પ્રચંડ અગ્નિ કપાળને ચમકદાર બનાવે છે. હે લક્ષ્મીને જીતનાર, ફક્ત એકના એક જ ત્રિનેત્ર કલાકાર, તમે અગ્નિની આહુતિ આપવા પાંચ તીર તૈયાર કર્યા છે જે છૂટવા માટે તૈયાર છે, હે ત્રિલોચન શિલ્પકાર તમે તરત નજરે પડતી પર્વતની દીકરીના સ્તનની ઊંચી કરેલી ડીંટીથી પૃથ્વી પર આકૃતિઓ દોરવા તૈયાર છો તે જોઈને મારું હૃદય ખુશ થાય છે. [7]

नवीनमेघमण्डली निरुद्धदुर्धरस्फुरत्

कुह्निशीथिनीतमः प्रबन्धबद्धकन्धरः ।

निलिम्पनिर्झरीधरस्तनोतु कृत्तिसिन्धुरः

कलानिधानबन्धुरः श्रियं जगद्धुरंधरः ॥८॥

A gathering of New circular clouds, shaking and holding back, the New Moon of the night, bound with a knot around the neck, You the holder of sacred river on your body, you hide an elephant in the hollow. You are the pleasant bearer of the Crescent moon, granter of prosperity, O bearer of the universe. [8]

ગોળગોળ ફરતા નવા તાજા વાદળો ધુજે છે પણ વરસતા નથી, રાત્રિનો નવો ચંદ્ર ગૂંચવાયેલી ગાંઠ જેમ આપના ગળે બંધાયેલો છે. શરીર પર ગંગાને ધરનાર, તમે પોલાણમાં હાથીને છુપાવ્યો છે.

અર્ધચન્દ્રાકાર ધારણ કરનાર મનોહર સંદેશવાહક, સમૃદ્ધિ આપનાર, હે જગતને ધારણ કરનાર.[8]

प्रफुल्लनीलपङ्कजप्रपञ्चकालिमप्रभा

वलम्बिकण्ठकन्दलीरुचिप्रबद्धकन्धरम् ।

स्मरच्छिदं पुरच्छिदं भवच्छिदं मखच्छिदं

गजच्छिदान्धकच्छिदं तमन्तकच्छिदं भजे ॥९॥

In the pitch black darkness of the universe, the blue lotus is blooming and glowing, the manifestation tied to the neck and hanging around his neck is by his own choice. I worship the terminator of Smara (Kamadeva-God of Love) terminator of (Tri) Puras (owner of three castles), terminator of world's cruel epochs, terminator of Makha (sacrificial oblation Daksha), and terminator of Gajasur (a huge evil person): terminator of Andhakasur (darkness): terminator of Yamadeva (the God of death) [9]

અખિલ સૃષ્ટિનાં અંધકારમાં ભૂરૂં કમળ ખીલી ઊઠયું છે અને પ્રકાશ આપે છે, ગળે ઈજાનું લક્ષણ છે તે પોતાની મરજીથી થયું છે. સ્મરનો અંત લાવનારને, ત્રિપુરનો અંત લાવનારને, નગરીઓનો અંત લાવનારને, ભવોનો અંત લાવનારને, દક્ષના યજ્ઞનો અંત લાવનારને, ગજાસુરનો અંત લાવનારને, અંધકાસુરનો અંત લાવનારને, યમદેવનો અંત લાવનારને હું ભજું છું.[9]

अखर्वसर्वमङ्गलाकलाकदम्बमञ्जरी

रसप्रवाहमाधुरीविजृम्भणामधुव्रतम् ।

स्मरान्तकं पुरान्तकं भवान्तकं मखान्तकं

गजान्तकान्धकान्तकं तमन्तकान्तकं भजे ॥१०॥

Thou art the undiminishing auspicious source of welfare for all and a source of all Arts which thou manifest like a blossom of Kadamb flowers. Thou art the Destroyer of God of love Smar, Destroyer of worldly existence, Destroyer of sacrificial festival of Daksha, Destroyer of Gajasur and Andhak, restrainer of Yama (god of Death), I revere thee, the encompassing, unshakeable, auspicious, artistic, like a blossom of Kadam and Manjari flowers from which flows the essence of charm that is flaring out and it is covered with sweetness. [10]

તમે સર્વે માટે, કદીએ ન ઘટનાર કલ્યાણકારી સદ્ગુણ્યનું ઉગમસ્થાન છો, તમે જ બધી કલાઓનું ઉગમસ્થાન છો જેને તમે કદમ્બના ખીલેલા ફૂલોની જેમ વ્યક્ત કરો છો. તમે જ સ્મરનો નાશ કરનાર, ભવોનો નાશ કરનાર, દક્ષનો નાશ કરનાર ગજાસુર અને અંધકનો નાશ કરનાર અને યમને કાબૂમાં રાખનાર છો. હું તમને પૂજું છું, હે સર્વને સમાવનાર, અડગ, કલ્યાણકારી, કલાત્મક, ખીલેલા કદંબ અને મંજરીના ફૂલોની જેમ જેમાંથી શુદ્ધ આનંદ વહે છે જે બધે ફેલાય અને તે આનંદ મીઠાશભર્યો છે. [10]

जयत्वदभ्रविभ्रमभ्रमद्भुजङ्गमश्वसद्

विनिर्गमत्क्रमस्फुरत्करालभालहव्यवाट् ।

धिमिद्धिमिद्धिमिध्वनन्मृदङ्गतुङ्गमङ्गल_

ध्वनिक्रमप्रवर्तितप्रचण्डताण्डवः शिवः ॥ ११ ॥

Whirling and moving eyebrows, His Lordship, like an emanating snake breath expressed, an oblation from his formidable forehead with the resonating sequential Sound (Dhimid), Sound (Dhimid), Sound (Dhimid), from the lofty Mridangam, (wooden double-headed drum) , it was an auspicious sound, which resonated passion through the frantic dance of Shiva. [11]

જયજયકાર, જેની ભમ્મર આગળ પાછળ હાલે છે ને ફૂંફાડા મારે છે. વિશાળ કપાળમાંથી સ્વાહા થતી આહુતી સતત ફેલાય છે. સતત મોટા મૃદંગના કલ્યાણકારી ક્રમશઃ ધીમીદ ધીમીદ ધીમીદ નાદ સાથે શિવનું આ પ્રચંડ ઉદ્દામ તાંડવ: શિવ: [11]

दृषद्विचित्रतल्पयोर्भुजङ्गमौक्तिकस्रजोर्_

गरिष्ठरत्नलोष्ठयोः सुहृद्विपक्षपक्षयोः ।

तृणारविन्दचक्षुषोः प्रजामहीमहेन्द्रयोः

समप्रवृत्तिकः कदा सदाशिवं भजाम्यहम् ॥ १२ ॥

O large-hearted, when will I perceive the difference between a garland of snakes and a garland of pearls, a most precious, gem and a heap of clay, a friend and opponent, ordinary eyes and a lotus eyes, common people of the Earth and the Emperor of the Earth, when will I acquire a mind that is neutral (Having no personal preference or bias) when and how my, Lord. [12]

હે વિશાળ હૃદયવાળા, હું સર્પની માળા અને મોતીની માળા, કિમતી રત્ન અને માટીના ઢેફા, મિત્ર અને શત્રુ, સામાન્ય આંખો અને કમળનેત્ર, પૃથ્વીના સામાન્ય પ્રજાજનો અને પૃથ્વીપતિ વચેનો ભેદ ક્યારે સમજી શકીશ, હું ક્યારે એવું મન મેળવી શકીશ જે તટસ્થ અને નિષ્પક્ષપાત હોય, ક્યારે અને કેવી રીતે મારા પ્રભુ? [12]

कदा निलिम्पनिर्झरीनिकुञ्जकोटरे वसन्

विमुक्तदुर्मतिः सदा शिरःस्थमञ्जलिं वहन् ।

विमुक्तलोललोचनो ललामभाललग्नकः

शिवेति मन्त्रमुच्चरन्कदा सुखी भवाम्यहम् ॥ १३ ॥

O The Auspicious one, where the river resides in the hollow forested bush, when will I be freed from sinful thoughts, I forever, keeping my folded hands on forehead, when will I be freed from restless eyes? The Auspicious one Lord Shiva, uttering mantras, When will I be happy? [13]

હે કલ્યાણકારી! જ્યાં નદી ગાઢા જંગલની બખોલમાં વસે છે, હું ક્યારે દુષ્ટ વિચારોથી મુક્ત થઈશ, હું સદા મારા જોડેલા હાથ મસ્તક પર રાખીને પ્રાર્થના કરું છું, હું ક્યારે અસ્થિરતાથી છુટકારો પામીશ? હે કલ્યાણકારી શિવ, શિવના મંત્રોચ્ચાર કરનાર હું ક્યારે સુખી થઈશ? [13]

इमं हि नित्यमेवमुक्तमुत्तमोत्तमं स्तवं

पठन्स्मरन्ब्रुवन्नरो विशुद्धिमेतिसंततम् ।

हरे गुरौ सुभक्तिमाशु याति नान्यथा गतिं

विमोहनं हि देहिनां सुशङ्करस्य चिन्तनम् ॥ १४ ॥

Like this, every day, by breaking silence, if one earnestly and uninterruptedly, with great devotion in religious meditation, and without another motive constantly recites to converse with Him in innocence and compassion for the embodied souls and meditates on Shankar. At the time of conclusion of reverence, if one recites this in the first part of the night in that place then beautiful Laxmi herself will come in on its chariot of elephant together with the deities offering prosperity to Shambhu. [14]

આ રીતે, દરરોજ, પૂજાની સમાપ્તિ પછી મૌન તોડીને રાત્રીના પહેલા ભાગમાં, જો કોઈ આતુરતાપૂર્વક અને સતતપણે, ભક્તિભાવે અને કોઈ બીજા હેતુ વગર હંમેશાં ભોળપણથી દયાને માટે આજીજી કરે અને આત્મતત્ત્વનું એક ચિત્તથી ચિંતન કરે તો સુંદર લક્ષ્મી પોતે પોતાના હાથીના રથ પર બીજા દેવો સાથે શિવને અખૂટ સમૃદ્ધિનું નૈવેદ્ય ધરવા આવશે. [14]